

УДК 332.142

ДОСЛІДЖЕННЯ СУТНОСТІ ДЕФІНІЦІЇ «ДЕПРЕСИВНА ТЕРИТОРІЯ»

Е.М. Забарна, д.е.н., професор

Одеський національний політехнічний університет, Одеса, Україна

Забарна Е.М. Дослідження сутності дефініції «депресивна територія».

В статті досліджено та проаналізовано розвиток економічної думки щодо дефініції «депресивний регіон». Автором надано класифікацію та визначено критерії депресивних регіонів. Визначено місце держави в активізації політики соціально-економічного розвитку депресивних регіонів України.

Ключові слова: депресивний регіон, територія, соціально-економічний розвиток, державне регулювання, санація регіону

Забарная Э.Н. Исследование сущности дефиниции «депрессивная территория».

В статье исследованы и проанализированы развитие экономической мысли относительно дефиниции «депрессивный регион». Автором предоставлено классификацию и определены критерии депрессивных регионов. Определено место государства в активизации политики социально-экономического развития депрессивных регионов Украины.

Ключевые слова: депрессивный регион, территория, социально-экономическое развитие, государственное регулирование, санация региона

Zabarna E.M. Research essence definitions "depressed areas".

This article investigates and analyzes the development of economic thought on definitions "depressed region". The author given classification and defined criteria of depressed regions. The place of the state policy in enhancing socio-economic development of depressed regions of Ukraine.

Keywords: depressive region, territory, socio-economic development, state regulation, sanitation of region

Теорія регіонального соціально-економічного розвитку як упорядкована система наукових ідей, концепцій, принципів, понять, положень і тверджень, як і інші економічні теорії, постійно удосконалюється. Поняття «регіон» - достатньо універсально [1]. Спочатку у фахових дослідженнях його розглядали як синонім поняття «район», маючи на увазі територію, яку виділено по сукупності будь-яких складових, ознак або явищ [2]. Останнім часом під «регіонами» розуміють області України. Це пояснюється тим, що адміністративні одиниці є достатньо самостійними територіальними та соціально-економічними комплексами, вони включають систему місць та адміністративних районів, кожен з яких, характеризується багатогалузевим господарством зі складною системою організації внутрішніх та міжрегіональних зв'язків. До того ж вони характеризуються єдністю державного керівництва. При такому розумінні кожна область є нібито маленька мініатюрна модель усієї національної економіки.

Слід зазначити також, що раніше регіон не розглядався як суб'єкт економічних відносин, носій особливих економічних інтересів [3]. В сучасних теоріях регіон досліджується як багатофункціональна і багатоаспектна система [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Економіка регіону як динамічна соціально-економічна система в класичному розумінні представлена працями Іоганна Тюнера, Альфреда Вебера, Вільгельма Крастлера та Августа Леша [5]. І. Тюнеру належить пріоритет у відкритті впливу фактору простору на витрати та прибуток. Це, у свою чергу, означає що простір впливає на спеціалізацію підприємства. А. Вебер визначив основні фактори, що впливають на розміщення одиничного промислового підприємства («транспортна орієнтація», «робоча орієнтація», «агломерація»). Він також висунув ідею створення «загальної теорії», яка б дозволила вирішити проблеми розміщення усіх підприємств у сукупності. В. Крастлер розпочав з місць, точки розміщення, створив концепцію центральних місць, тим самим виявив роль агломерацій (місць) різних рангів у формуванні ієрархічної територіальної структури країни. А. Леш, на основі ідей А. Вебера та В. Крастлера запропонував нову теорію регіоналізації економіки – концепцію економічного ландшафту.

Спираючись на праці класиків, сьогодні регіональна наука розвивається за трьома основними напрямками:

- локалізаційне або «розміщенське», яке ставить своїм завданням отримати ключ до найбільш вигідного місця розташування підприємства;
- безпосередньо регіональне, яке прагне знайти оптимальні розміри та структуру господарства даного регіону;
- комплексне, яке намагається зв'язати єдиною теорією локальні та регіональні проблеми господарства.

У ХХ ст. широке розповсюдження отримали «локалізаційні», регіонально-економічні та економіко-географічні праці І.Г. Олександрова, Г.М. Кржижановського, Н.Н. Некрасова, В.С. Немчинова, С.Г. Струмліна, А.Є. Ферсмана, Н.Н. Барановського та ін. Значний вклад в науку та практику внесли дослідження крупних наукових закладів Ради по вивченню виробничих сил Держплану СРСР, Інституту економіки АН СРСР, Центрального економічного науково-дослідницького інституту Держплану РСФСР, а також низка вищих навчальних закладів.

В цілому, можна виділити чотири сучасних напрямки розвитку теоретичних досліджень.

1) Нові парадигми та концепції регіону. Вказаний напрямок передбачає вивчення регіону не лише як зосередження природних ресурсів та населення, виробництва та споживання товарів, сфери послуг (праці класиків регіональної економіки), але і як суб'єкта економічних відносин, носія особливих економічних інтересів. У сучасних теоріях, регіон досліджується через призму багатофункціональної та багатоаспектної систем. Найбільшого розповсюдження отримали чотири парадигми регіону: регіон-квазідержавна, регіон-квазікорпорація, регіон-риннок (ринковий ареал), регіон-соціум [6].

2) Розміщення діяльності. Додатково до теорій розміщення сільськогосподарського та промислового виробництва та їх послідовників новими об'єктами такої теорії є розміщення інновацій, телекомунікаційних технологій та комп'ютерних систем, розвиток промислово-технологічних комплексів, що реструктурують та конвертують. У таких теоріях основна увага переміщується з традиційних факторів розміщення (транспортні, матеріальні, трудові витрати) спочатку на проблеми інфраструктурного забезпечення структурованого ринку праці, екологічні обмеження, а останні два десятиріччя на нематеріальні фактори розміщення: інтенсивність, різноманіття, якісний рівень культурної діяльності та рекреаційних послуг, творчий клімат, прив'язаність людей до своєї місцевості тощо.

3) Просторова організація економіки. Тут широкого розповсюдження в роботах різних вчених отримала теорія полюсів зростання, відповідно до якої провідна роль належить просторовій організації економіки, провідним (лідуючим) галузям, конкретним територіям (населеним пунктам), які в економіці країни або регіону викону-

ють функцію джерела інновацій та прогресу. У сучасній практиці просторового економічного розвитку ідеї полюсів зростання реалізуються у створенні вільних економічних зон, технополісів та технопарків.

4) Міжрегіональні економічні взаємодії. Останні роки в умовах формування ринкових відносин зростає значущість регіоналізації економіки. Практично будь-яка проблема, що виникає в процесі реформ, тісно пов'язана з взаємодією певних або інших регіональних факторів та умов.

Сьогодні широке практичне використання отримала наступна градація регіонів.

1) Макрорегіони. Найбільш крупними з них є економічні зони – групи укрупнених районів, орієнтованих на цілі довгострокового прогнозування розміщення виробничих сил на період становлення та закріплення ринкових відносин. В Україні виділяють дві економічних зони Західну та Східну (зустрічається також виділення в окремий регіон центральної частини України). Найважливішого значення для України набуває раціоналізація господарських пропорцій в цих регіонах. Укрупненні райони формуються в економічних зонах за принципом єдності природно-ресурсного потенціалу, спеціалізації господарства та економічних зв'язків. Головним принципом їх виділення є рівень господарського засвоєння та розвитку, співвідношення між важливішими ресурсами та ступенем їх використання. Крупний економічний район – це цілісна територіальна частина господарства країни, що має власну виробничу спеціалізацію та міцні економічні зв'язки. На базі економічних районів сьогодні можуть створюватися регіональні асоціації (то є нова форма регіональної інтеграції).

2) Мезорегіони – області. В економічному розумінні вони також є спеціалізованими комплексами, але з більш обмеженим складом галузей (виробництв) та економічними зв'язками. Іншими словами, ці області створено з урахуванням не лише національної єдності і цілісності – як господарські комплекси в системі суспільно-територіального розподілу праці; вони можуть бути представленими внутрішньорайонними господарськими зонами, яким притаманні єдність спеціалізації та тісні виробничі зв'язки.

3) Мікрорайони – сільські та місцеві адміністративні райони, місця – первісні територіальні ланцюжки в регіональній структурі господарства країни.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми

«Економічний регіон», як система має певні складові (елементи), серед яких головними є певна територія в межах визначених політико-адміністративних границь з системою утворюючим центром та є конкретним об'єктом вивчення науки «регіональна економіка». Дослідження розвитку певного регіону має міждисциплінарний характер і мусить поєднувати низку наукових напрямків, серед яких і мікроекономічна складова, і мезо-

рівень, і екологічна та соціальна компоненти, і інноваційно-інвестиційні характеристики оцінки відповідного ресурсного потенціалу регіону та оптимальні можливості його використання.

Кожна національна економічна система, як така, має у своєму складі певні регіони, які дещо відстають в розвитку від інших, та навпаки, має певні регіони-лідери, які, говорячи словами маркетолога є «зірками» та «дойними коровами». Така міжрегіональна структура, в більшому чи в меншому ступені, спостерігається завжди, не зважаючи на циклічність економічного розвитку та кон'юнктуру сьогодення чи будь-якого іншого періоду часу.

Формулювання цілей статті

Виходячи з вищезазначеного, дослідження змісту та специфіки дефініції «депресивний регіон» є досі актуальним, не зважаючи на значну кількість досліджень з цього приводу. Виділення сучасного бачення даної економічної категорії з врахуванням специфіки сьогодення є метою даної статті.

Виклад основного матеріалу

Економічна криза початку 90-х років в Україні, після якої, незважаючи на певні позитивні зміни, не вдалося вийти на шлях сталого розвитку, провела ще чіткішу межу між територіями країни з погляду їх соціально-економічного розвитку. З іншого боку, промислово розвинуті регіони країни з потужним промисловим потенціалом надзвичайно уразливі до впливу екзогенних факторів, що робить їх залежними від кон'юнктури внутрішніх та зовнішніх ринків, а отже збільшує ймовірність кризових явищ, переходу з категорії економічно розвинених до категорії стагнаційних, а то й депресивних.

Сьогодні, в найпоширенішому розумінні, під «депресією» розуміють (від лат. *depressio* – пригнічення) розуміють застій в економіці, що характеризується відсутністю підйому виробництва та ділової активності, низьким попитом на товари та високим рівнем безробіття. Депресія є наслідком кризи, та є ознакою того, що при певних умовах можна очікувати на пошкваллення та подальший підйом економіки. Разом з тим, поняття «депресія» так само, як «депресивна територія» ні є тотожними. Тому слід звернути особливу увагу на розуміння дефініції «депресивна територія», а також на теоретико-методологічні засади її дослідження.

Таким чином, регіон як соціально-економічна система характеризується наступними складовими:

- економіка окремого регіону;
- економічні зв'язки між регіонами;
- регіональні системи (національна економіка як системи взаємодіючих регіонів);
- розміщення продуктивних сил;
- регіональні аспекти економічного життя.

У своїх дослідженнях Е.Б. Алієв [7] відмічає, що будь яка територія:

- є місцем зосередження (тобто носієм) всіх або майже всіх ресурсів (підкреслюючи при цьому, що чим більші розміри території, тим, як правило, вона багатша на ресурси);
- має особливий «просторовий» ресурс (як операційний базис діяльності суспільства);
- має якісні характеристики, окрім кількісних.

В зарубіжній регіоналістиці поняття «депресивний регіон» вперше застосовано у 1929 році, під час великої економічної кризи у Великобританії [8]. При цьому, депресивними вважалися райони з найвищим рівнем безробіття. Було встановлено, що активізація економічного розвитку в таких регіонах вимагала прийняття і реалізації заходів на державному рівні. У 70-80х роках цей термін використовувався в радянській економіко-географічній літературі та в економічних публікаціях, присвячених питанням територіального розвитку.

У 90-х роках ХХ ст. вітчизняні дослідники розглядали стан усієї національної економіки як депресивний, за винятком окремих локальних економічно-розвинутих точок – найважливіших центрів соціально-економічного розвитку (індустріальних центрів, великих міст, окремих промислових центрів, районів тощо).

У Європейській регіоналістиці загальноприйнятим та вживаним є поняття «проблемний регіон». Це регіони, які характеризуються певними аномаліями. В основному це території, які не в змозі самостійно вирішувати свої економічні, соціальні, демографічні та інші проблеми чи реалізувати свій потенціал, а тому потребують підтримки з боку держави. Таким регіонам притаманний значний спад промислового і сільськогосподарського виробництва, високий рівень кількості населення, що перебуває за межею бідності, безробіття та ін.

В Німеччині, поряд з терміном «депресивний регіон» почали застосовувати термін «район біди», а у 1964 році з'явилося таке поняття, як «проблемний район». Пізніше з'явилися нові поняття, такі як «економічно відсталий регіон», «кризовий регіон». Кожний з цих термінів мав додаткове смислове навантаження. З метою виявлення специфіки кожної з зазначених категорій варто звернутися до класифікації проблемних територій.

Один з підходів до класифікації проблемних територій враховує рівень гостроти проблем, отже, до кризових територій відносять:

- території, що зазнали руйнівного впливу природних або техногенних катастроф;
- території широкомасштабних суспільно-політичних конфліктів, що викликають руйнування накопиченого економічного потенціалу й значну вимушену міграцію населення;
- території, у яких глибина економічної кризи може викликати незворотні соціальні й політичні деформації.

Інший підхід до класифікації проблемних територій враховує інтенсивність самих проблем

та орієнтований на політику цілеспрямованого оздоровлення регіонів (їх санацію):

- відсталі (слаборозвинуті) – такі, що характеризуються традиційно низьким рівнем життя порівняно з основною кількістю територій країни (низка інтенсивність господарської діяльності, слабкий науково-технічний потенціал, низько розвинута соціальна сфера);
- депресивні території – на відзнаку від відсталих регіонів, є такими, що при нижчих, ніж у середньому в країні соціально-економічних показниках, у минулому вони були розвинутими, а за деякими виробництвами займали провідні місця в країні [9].

Застосування такої класифікації на практиці дозволяє уточнити зміст розглянутих вище категорій та обґрунтувати критерії оцінки рівня репресивності території та методику її оцінки.

В умовах загально регіональної депресії вибір обмежених територій, які могли б стати об'єктами державної підтримки, передбачає порівняльні оцінки для об'єктивного виділення таких, у яких ознаки депресії та тенденції їх прояву більш виражені, ніж у середньому в регіоні, у групі регіонів і в Україні в цілому. Саме тривалість кризових явищ є найбільш характерною ознакою репресивності території. Більш того, найсуттєвішими ознаками депресивних територій є те, що на противагу останнім вони характеризуються не окремими кризовими явищами (проблемами), а комплексною, системною, тривалою стагнацією основних соціально-економічних, науково-технічних, екологічних та інших показників.

У Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» №280-IV від 08.09.2005р. депресивна територія визначається як регіон чи його частина (район чи населений пункт), рівень розвитку якого за окремими соціально-економічними показниками є найнижчим серед територій відповідного типу. Території надіється статус депресивної з метою створення правових, економічних та організаційних засад для вживання державними органами та органами місцевого самоврядування особливих заходів для стимулювання розвитку таких територій.

Територіальна організація господарства України з виключно різноманітними та багатими природними умовами та ресурсами, зі зростаючими масштабами та складністю механізму господарювання викликають об'єктивну необхідність подальшої раціоналізації її регіональної структури, під якою розуміють відносно відокремлені територіально-виробничі установи та їх взаємозв'язки в рамках єдиного господарського комплексу країни [10]. У зв'язку з цим, поряд з елементами та механізмами внутрішньої структури економіки регіону обов'язково повинні вивчатися економічні зв'язки регіону з іншими регіонами країни та іншими країнами. Завдяки міжрегіональним економічним зв'язкам формуються системи взаємодіючих регіонів, а економіка кожного регіону стає частиною будь-якої однієї або декількох регіональних систем.

У Законі України «Про стимулювання розвитку регіонів» визначено основні форми, методи та порядок державної регіональної політики в частині підтримки депресивних територій України. В статті 9 цього закону зазначено, що депресивною може бути визнано територію, яка належить до однієї з таких груп:

- регіон, в якому протягом останніх п'яти років середній показник обсягу валового регіонального продукту на одну особу є найнижчим;
 - промисловий район, в якому протягом останніх трьох років рівень зареєстрованого безробіття та частка зайнятих у промисловості є значно вищими, а обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) на одну особу та рівень середньомісячної заробітної плати є значно нижчими за відповідні середні показники розвитку території цієї групи;
 - сільський район, в якому протягом останніх трьох років щільність сільського населення, коефіцієнт природного приросту населення, рівень середньомісячної заробітної плати та обсяг реалізованої сільськогосподарської продукції (робіт, послуг) на одну особу є значно нижчими, а частка зайнятих у сільському господарстві є значно вищою за відповідні середні показники розвитку територій цієї групи;
 - місто обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення, в якому протягом останніх трьох років рівень зареєстрованого, зокрема довготривалого, безробіття є значно вищим, а рівень середньомісячної заробітної плати є значно нижчим за відповідні середні показники розвитку території цієї групи;
 - населений пункт на території якого з 1996 р. ліквідовані вугледобувні та вуглепереробні підприємства, але не були здійснені в повному обсязі заходи щодо вирішення соціально-економічних та екологічних питань, передбачені проектами ліквідації зазначених підприємств.
- Слід зазначити, що вказана градація сьогодні вже ні є актуальною (наприклад, враховуючи той факт, що частка зайнятих безпосередньо в сільському господарстві за останні 9 років скоротилася майже у 4 рази і становила близько 780 тис. осіб, то сільських районів вже не існує).
- Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 02.03.2010р. №235 в Україні діє Порядок здійснення моніторингу показників розвитку регіонів, районів і міст обласного, республіканського в Автономній республіці Крим значення для визначення територій депресивними, який застосовує граничні рівні відхилення соціально-економічних показників розвитку територій відповідної групи, що встановлюються як коефіцієнти:
- 0,75 – для таких показників, як обсяг реалізованої промислової продукції (робіт, послуг) на одну особу, рівень середньомісячної заробітної плати, щільність сільського населення, коефіцієнт природного приросту населення, обсяг

реалізованої сільськогосподарської продукції (робот, послуг) на одну особу (граничний рівень для наведених показників визначається як добуток середнього показника розвитку території відповідної групи та коефіцієнта 0,75);

- 1,25 – для таких показників, як рівень зареєстрованого безробіття, зокрема довготривалого, частка осіб, зайнятих у промисловості; частка осіб, зайнятих у сільському господарстві (граничний рівень для наведених показників визначається як добуток середнього показника розвитку території відповідної групи та коефіцієнта 1,25).

Аналіз чинних в Україні правових інструментів набуття статусу депресивного регіону свідчить про їх несистемність та відсутність комплексного єдиного підходу. Вважаємо, що для визначення ознак репресивності території необхідно запровадити комплексний підхід до моніторингу соціально-економічного розвитку територій країни та використовувати отримані данні як базис для прийняття відповідних управлінських рішень для підтримки таких територій. При розробці програм розвитку депресивних територій доцільно розглядати не регіон чи його соціально-економічний стан, а конкретну проблему, яку потрібно вирішувати. Відбір проблем депресивних регіонів має здійснюватися на конкурсній основі із забезпеченням гласності, відкритості та прозорості. Для цього повинні бути встановлені критерії. Відбір слід здійснювати на принципах пріоритетності проблем і передбачати обов'язкове фінансування (дольове фінансування) програм з бюджетів всіх рівнів (державного, місцевого), визначення умов персоналізованої відповідальності за їх виконання, оцінку їх результативності та ефективності.

Необхідною умовою та ключовим чинником соціально-економічного розвитку депресивних територій на сучасному етапі є взаємодія держави, бізнесу і суспільства. Одним з важливих кроків у цьому напрямі можна вважати державно-приватне партнерство. Хотілося б сподіватися, що в подальшому Закон України «Про державно-приватне партнерство» №2404-VI від 01.07.2010р. та Закон України «Про індустріальні парки» №5018-VI від 21.06.2012р. поліпшить інвестиційну привабливість України та надасть державні гарантії інвесторам. Для посилення механізму державно-приватного партнерства необхідно врешті-решт ухвалити Закон України «Про території перспективного розвитку» №110-р., концепція якого була схвалена 13.01.2010р.

Список літератури:

1. Коваленко М.А. Теорія і методологія управління розвитком регіонального господарського комплексу в контексті економіки знань [Текст] : монографія / М.А. Коваленко. – Херсон : [Олді-плюс], 2007. – 312 с.

Висновки

Таким чином, при дослідженні проблем регіону з'являється можливість вивчення нових закономірностей, зв'язків та взаємозв'язків, які притаманні усій національній економіці. Конкретно, детальну картину стану національної економіки розкриває вивчення регіонального аспекту на основі отриманої в ході дослідження економічної та соціологічної інформації. Це, у свою чергу, дає можливість розробити необхідні методи та форми управління на рівні регіону, а після цього і на рівні національної економіки.

Будь-яка держава зацікавлена у вирівнюванні (в кращу сторону) економічного положення територій, що до неї належать, оскільки завдяки цьому забезпечується однорідність суспільства та політична стабільність. Однак, далеко не кожен уряд має можливість виділити на потреби регіонального розвитку необхідні (часто достатньо великі) фінансові та матеріально-технічні ресурси. Отже, поряд з формуванням економічних труднощів та проблемами державного масштабу, відчувається значний вплив політичного лобіювання з боку більш розвинених регіонів, інтереси яких можуть постраждати в результаті необхідного для подібного вирівнювання перерозподілу ресурсів. Зрозуміло, що в рамках такої тенденції зберігається пряма державна підтримка самих відсталих в економічному відношенні регіонів (територій), які мають гострі соціально-економічні проблеми та не здатні найближчим часом вирішити ці проблеми самостійно.

Однією з основних цілей регіонального соціально-економічного та науково-технічного розвитку є поновлення традиційних та технологічно відсталих або екологічно шкідливих галузей виробництва, що сконцентровані переважно у старих промислових центрах. Без цього, в умовах ринкової економіки більшості підприємств таких регіонів загрожують зниження конкурентоспроможності внаслідок більш низької продуктивності праці, високої собівартості продукції, що випускається, її низької якості. Отже, саме ці регіони очікують спад виробництва та неминуче зростання рівня безробіття. У поєднанні з забруднення навколишнього середовища такі процеси, у свою чергу, раніше чи пізніше, призведуть до збільшення соціальної напруги та відтоку трудових ресурсів, що ще в більшому ступені загострять регіональні проблеми.

2. Амоша О.І. Регулювання регіонального розвитку в Україні / О.І. Амоша, В.П. Вишневецький, А.І. Землянкін, Л.М. Кузьменко, Ю.В. Макогон, Л.Г. Червова, М.Г. Чумаченко // Економіка промисловості . — 2006. — №1. — С. 45-59; №2. — С. 51-66.
3. Стеченко Д.М. Інноваційні форми регіонального розвитку [Текст] : Навч. посіб. для студ. екон. спец. вищ. навч. закл. / Д.М. Стеченко. — К. : Вища школа, 2002. — 254 с.
4. Дубницький В.И. Трансформация промышленного комплекса региона: проблемы управления развитием: монография / [В.И.Дубницкий, И.П.Булеев, Н.Е.Брюховецкая и др.] / Под общ. ред. В.И.Дубницкого, И.П.Булеева. — Донецк: ДЭГИ, ООО «Юго-Восток, Лтд», 2008. — 548 с.
5. Коваленко М.А. Управління економічною безпекою регіону: сутність та механізми реалізації: монографія / М.А.Коваленко, І.І.Нагорна, Б.В.Сіленко. — К.: Олді-плюс, 2006. — 444 с.
6. Забарна Е.М. Соціально-економічний розвиток регіону на інноваційно-інвестиційній основі [Текст] : монографія / Е. М. Забарна ; НАН України, Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень. — О. : [б.в.], 2008. — 264 с.
7. Алаев Э.Б. Социально-экономическая география: Понятийно-терминологический словарь [Текст] : словарь / Э.Б. Алаев. — М. : Мысль, 1983. — 350 с.
8. Поповенко Н.С., Забарная Э.Н., Скорик Н.Л. Макроэкономика и экономическая политика. Учебное пособие Допущено Министерством образования Украины в качестве учебного пособия для студентов высших учебных заведений экономических специальностей. — Одесса: ТЭС, 2007. — 269 с.
9. Герасимчук З.В. Конкурентоспроможність регіону: теорія, методологія, практика [Текст] : монографія / З.В. Герасимчук, Л.Л. Ковальська ; Луцький національний технічний ун-т. — Луцьк : Надстир'я, 2008. — 248 с.
10. Украина и ее регионы на пути к инновационному обществу: монография: [в 4т.] / [А.И.Амоша, И.П.Булеев, В.И.Дубницкий и др.]; под общ.ред В.И.Дубницкого и И.П.Булеева. — Ин-т экономики промышленности НАН Украины; Донецкий экономико-гуманитарный институт; Академия экономических наук Украины. — Донецк: Юго-Восток, 2011. Т.2. — 2011. — С.7-41. П.4.1. Формирование региональной интегрированной инновационно-инвестиционной системы как базиса развития социально-экономического развития региона.

Надано до редакції 28.05.2012

Забарна Елеонора Миколаївна / Eleonora M. Zabarna
eleonoraz@ukr.net

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Дослідження сутності дефініції «депресивна територія» [Електронний ресурс] / Е.М. Забарна // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. — 2012. — № 3-4 (4-5). — С. 197-202. — Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/n4-5.html>